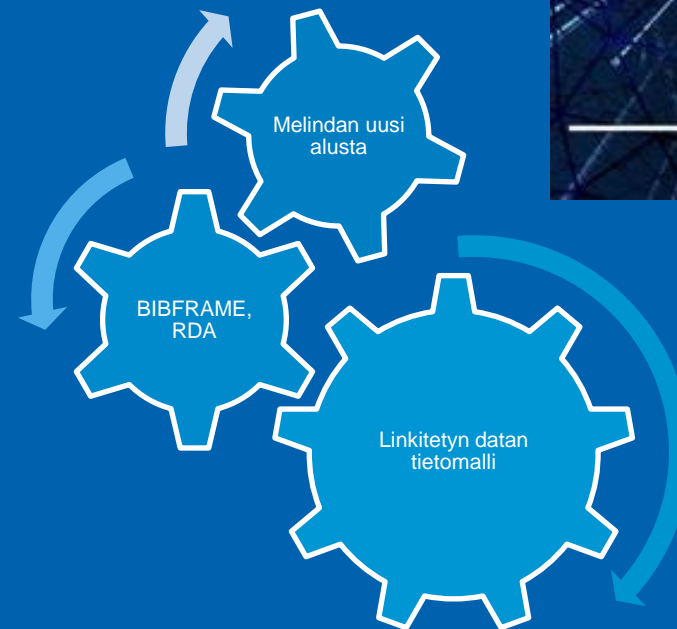

Kohti metatietovisiota –selvitysprojekti, tilannekatsaus

Yleisten kirjastojen neuvosto
26.4.2023

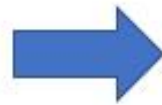
Kaisa Hypén

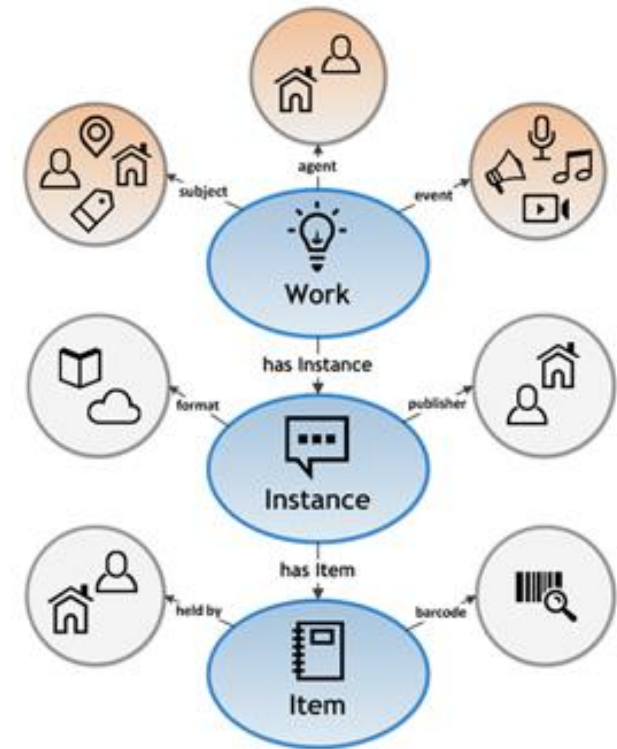
Kirjastoaineistojen kuvailun keskeiset vaiheet

Uudet verkkoteknologiat, linkitetty data, BIBFRAME-formaatti

Aineistotiedot digitaaliseen muotoon, MARC-formaatti


```
001 018194090
005 20220909042744.0
008 220331(20222022# ||| |) |0| (d)fin|
020 |a 978-952-388-079-5 |q kovakantinen
035 |a (FI-MELINDA)018194090
040 |a FI-BTJ |b fin |e rda |d FI-NL
0410 |a fin
042 |a finb
0801 |a 343 |2 1974/fin/fennica |9 FENNI<KEEP>
0801 |a 948.0 |2 1974/fin/fennica |9 FENNI<KEEP>
084 |a 30.1600 |2 yki |9 FENNI<KEEP>
084 |a 33.509 |2 yki |9 FENNI<KEEP>
084 |a 92.4 |2 yki |9 FENNI<KEEP>
1001 |a Lappalainen, Mirka, |e kirjoittaja. |0 (FI-ASTERI-N)000096065
24510 |a Smittenin murha : |b katoemistapaus 1600-luvulta / |c Mirka Lappalainen.
26431 |a Helsinki : |b Kustannusosakeyhtiö Sitata, |c [2022]
264 3 |a Lätvia : |b Livonia Print
264 4 |c 62022
300 |a 251 sivua ; |c 22 cm
336 |a teksti |b txt |2 rdacontent
337 |a käytettävissä ilman laitetta |b n |2 rdamedia
338 |a nide |b nc |2 rdacarrier
583 |a BTJ |5 FENNI
583 |a BTJ AUKT:HENK |5 FENNI
```


Tulosten esittely YKN:lle 16.11.2022

- ✓ Luoda kokonaiskuva nykytilasta: kirjastoaineistojen kuvailutyöstä, toimijoista ja metatietovirroista.
- ✓ Kuulostella kirjastojen näkemyksiä ja valmiuksia muutokseen.
- ✓ Tunnustella yhteistyökumppaneiden näkemyksiä ja mahdollisuuksia toteuttaa muutosta yhteistyössä.
- ✓ Hahmotella sitä, miten kuvailun ekosysteemi ja metatiedon elinkaari tulevat muuttumaan.
- ✓ Määritellä lähivuosien toimenpiteitä, arvioida yhteistyön koordinoinnin ja jatkoprojektin tarvetta.

Selvitysprojektin rahoitus, organisointi ja toteutus

Turun kaupunginkirjasto sai okm:lta rahoituksen selvitystyötä varten

Henkilöresurssi
½ htv 1.4.2022-30.4.2023

Lisäksi VAKEn panos

Ohjausryhmä
Nina Hyvönen
Rebekka Pilppula
Jouni Pääkkölä
Niina Salmenkangas
Matti Sarmela

Metatietoryhmä toimii projektin asiantuntijaryhmänä

Väliraportointi YKN:n syksyn kokouksessa

Sovittiin jatkorahoituksen hakemisesta

Sen jälkeen projektissa tapahtunutta

- Projektin tavoitteiden kohtaan ”Tutustuminen muualla toteutettuihin ratkaisuihin” liittyen käytiin tutustumassa Ruotsin kuvailukäytäntöihin
- Laadittiin loppuraportti
- Turun kaupunginkirjasto haki YKN:n ehdotuksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriöltä rahoitusta jatkoprojektille, rahoitus myönnettiin
- Valmisteltiin esitys projektista [QQML 2023 -konferenssiin](#)
- On suunniteltu alustavasti jatkoprojektin tehtäviä ja tiekartan laadintaa

Tutustumismatka Tukholmaan 8.-10.2.2023

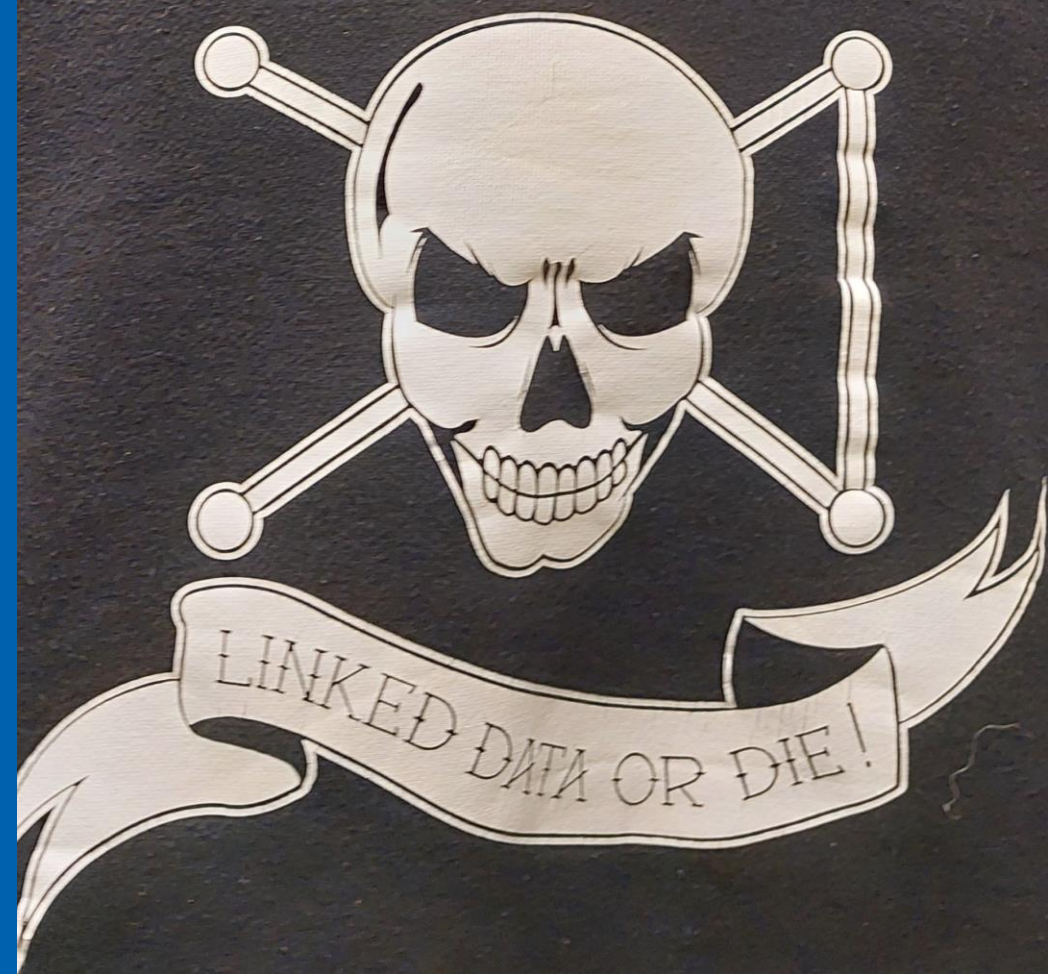
Mitä opittiin linkitetystä kirjastodatasta

Vierailukohteet

Kungliga biblioteket
Tukholman kaupunginkirjasto
Nackan kunnankirjasto
Adlibris

Osallistujat

Antti Heikkinen (Oulun kaupunginkirjasto, Koha-kirjastojärjestelmä)
Katriina Jylhä (Vaasan kaupunginkirjasto, Mikromarc/Quria -kirjastojärjestelmät)
Saijamari Pakkala (Tampereen kaupunginkirjasto, Aurora-kirjastojärjestelmä)
Kaisa Hypén (Turun kaupunginkirjasto, matkaohjelma ja -järjestelyt)

Libris, "gemensam katalog för bibliotek"

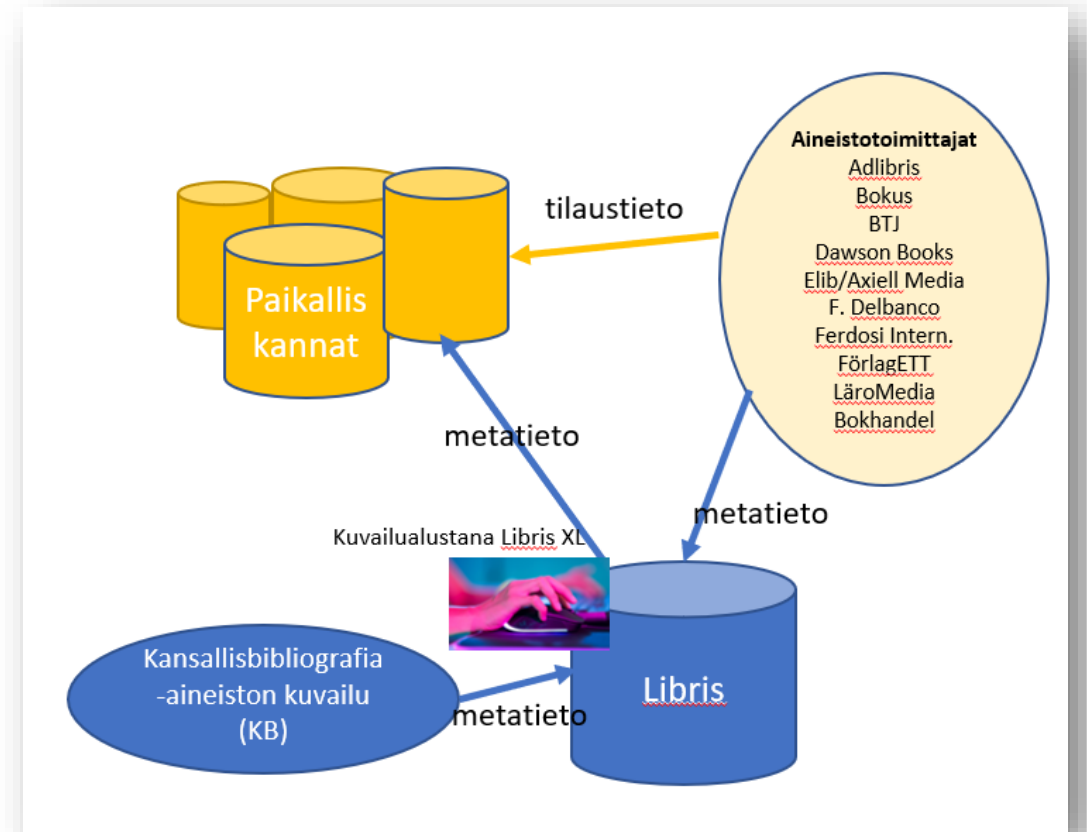
- KB:n ylläpitämä metadatatavaranto, joka on keskeinen toimija kirjastoekosysteemissä
 - Kattaa metatiedon elinkaaren vaiheet hankinnasta alkaen
 - Myös kaukopalvelun työkalu
- Perustettu 1972
 - 275 (95 %) yleistä kirjastoa käyttää Libristä kuvailuprosessissaan
 - Kaikkiaan Libris-yhteistyössä mukana noin 500 kirjastoa ("today almost every library in Sweden is a part of Libris")

Libris-yhteistyö

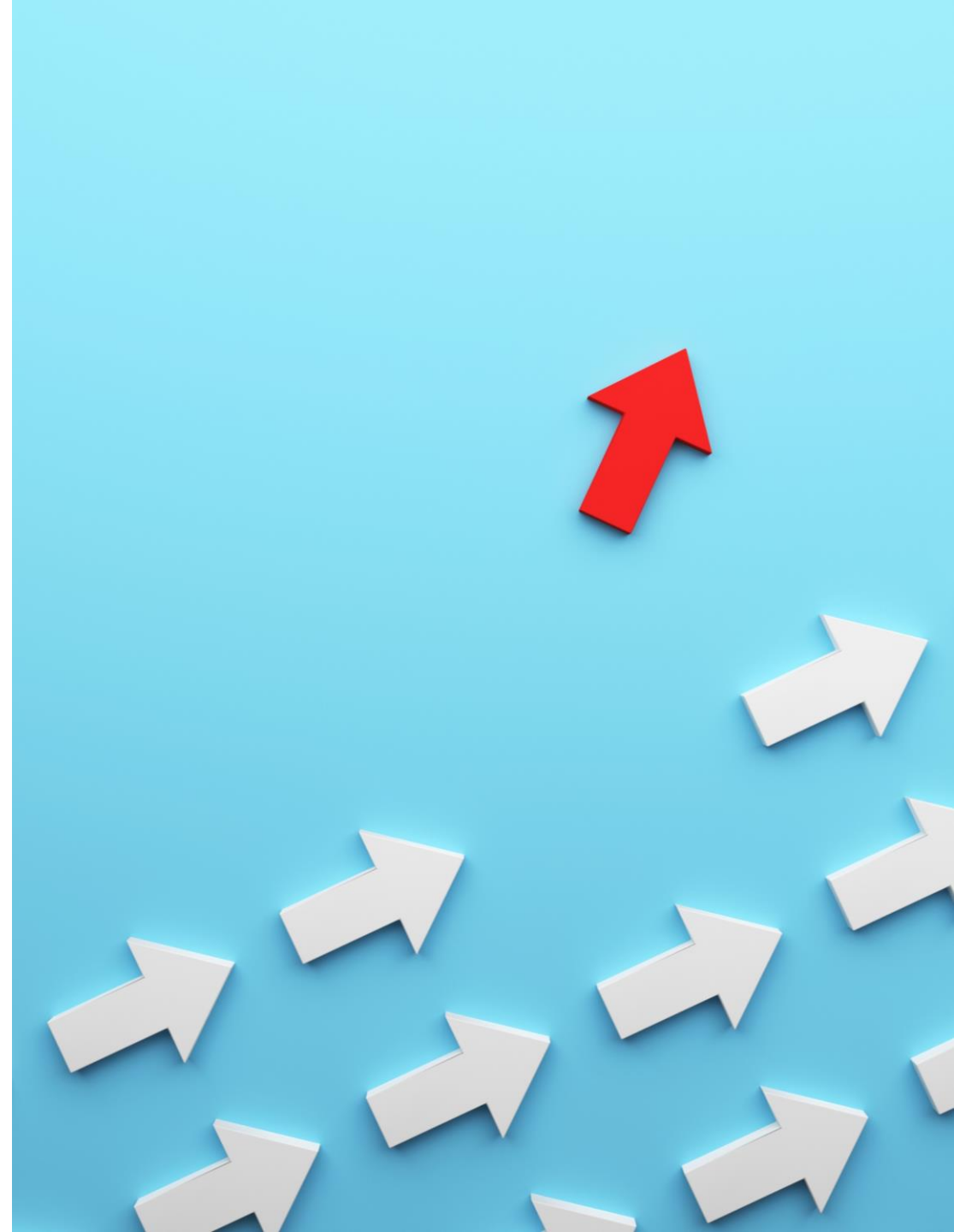

- KB kuvailee Librikseen kaikki Ruotsissa ilmestyvät kirjat (11 662 nimekettä 2021), kirjastot vastaavat muun hankkimansa aineiston kuvailusta, kuvailevat itse tai ostavat kuvailun, yleensä BTJ:ltä
- Kaikki vuoden 2018 jälkeen tuotettu metatieto on avointa dataa ja kaikkien vapaasti käytettävissä
 - myös BTJ:n tuottamat kuvailut kaikkien käytettävissä → osa maksaa kuvailuista, osa voi poimia ne ilmaiseksi
 - esim. Tukholman kaupunginkirjastolle BTJ:n palvelu on liian kallis, kuvailu kannattaa tehdä omana työnä
- Kansikuvat ja muu verkkokirjastoja rikastava aineisto voidaan ostaa BTJ:n [Syndetic-palvelusta](#)

Siirtymä linkitettyyn kirjastodataan

- Libriksen uudistettu versio otettiin käyttöön 2018
 - BIBFRAME, RDA
- ”Metadataekosystemet är inte färdigt ännu”, kehitystyö jatkuu
- Tietueiden BIBFRAME-MARC21-konversio kun ne siirtyvät Libriksestä paikalliskantoihin
 - Konversiot eivät hävikittämiä, tietueita muokattava paikalliskannoissa
 - Aiheuttaa lisätyötä kaikille toimijoille
 - Myös Quria-yhteistyö vaatii toistaiseksi tietueiden konvertointia

Ennakointia

- Melindan uusi taustajärjestelmä ja tallennusalusta: linkitetyn kirjastodatan tietomalli, BIBFRAME-formaatti, paikallisesti MARC21-formaatti käytössä
 - > myös meillä tarvitaan tietueiden konvertointia
 - > siirtymävaiheessa uusi lisätyö

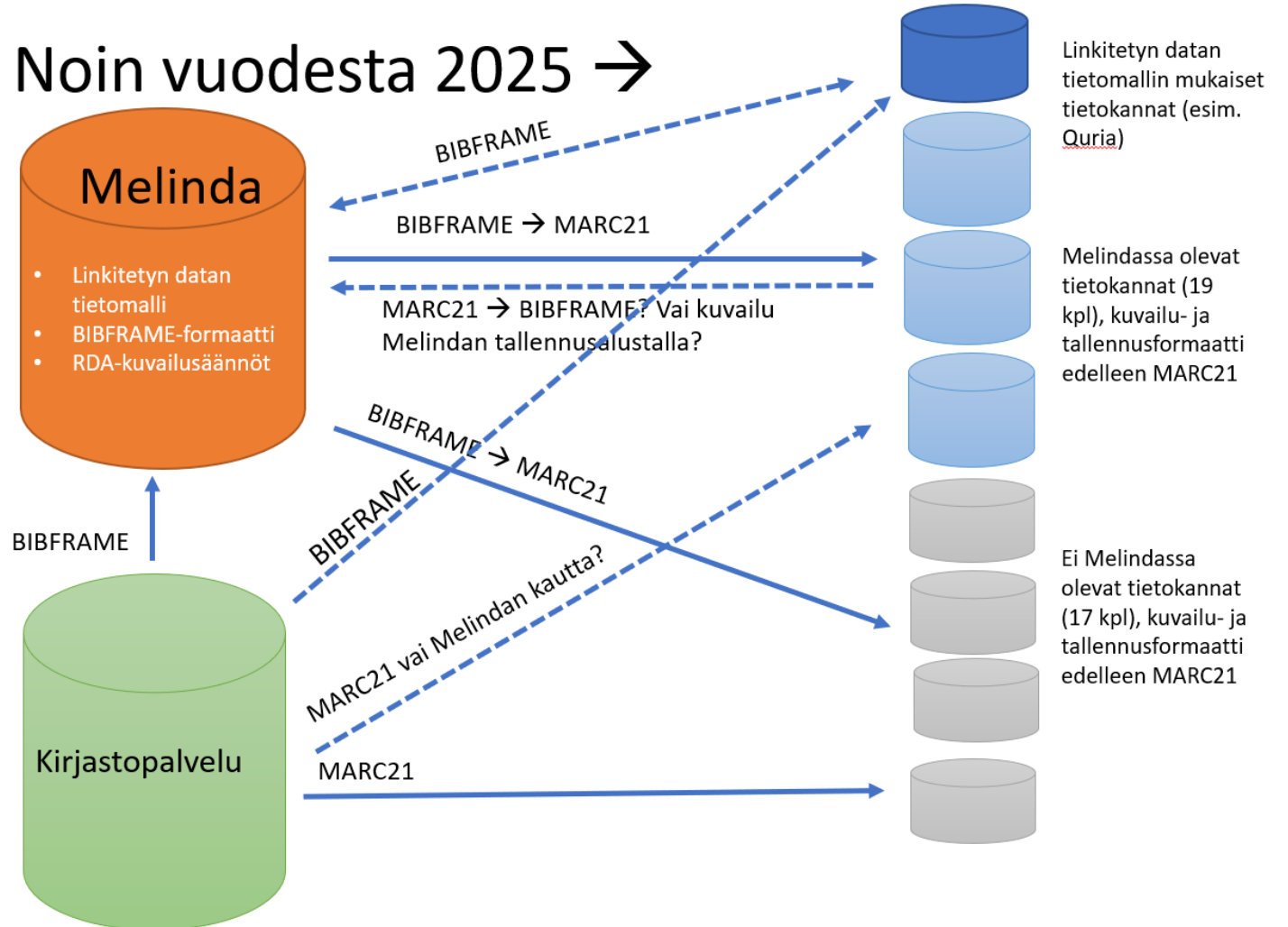
Varautumista

Meillä metatietovirrat ovat monimutkaisemmat kuin Ruotsissa, joten on todennäköistä, että meillä siirtymävaiheesta tulee työläämpi.

”Kirjastojen erilaiset aikataulut seuraavien 5-7 vuoden aikana: osa ottaa uuden formaatin käyttöön nopeammin, osa hitaammin. Kuvailua tuotetaan eri formateilla ja konvertoidaan formaatista toiseen, mistä seuraa hävikkiä ja ehkä epästandardeja tietueita. Onko vaarana suuri sekasotku?”

Muistiinpano Kuopion kaupunginkirjaston kanssa käydystä keskustelusta

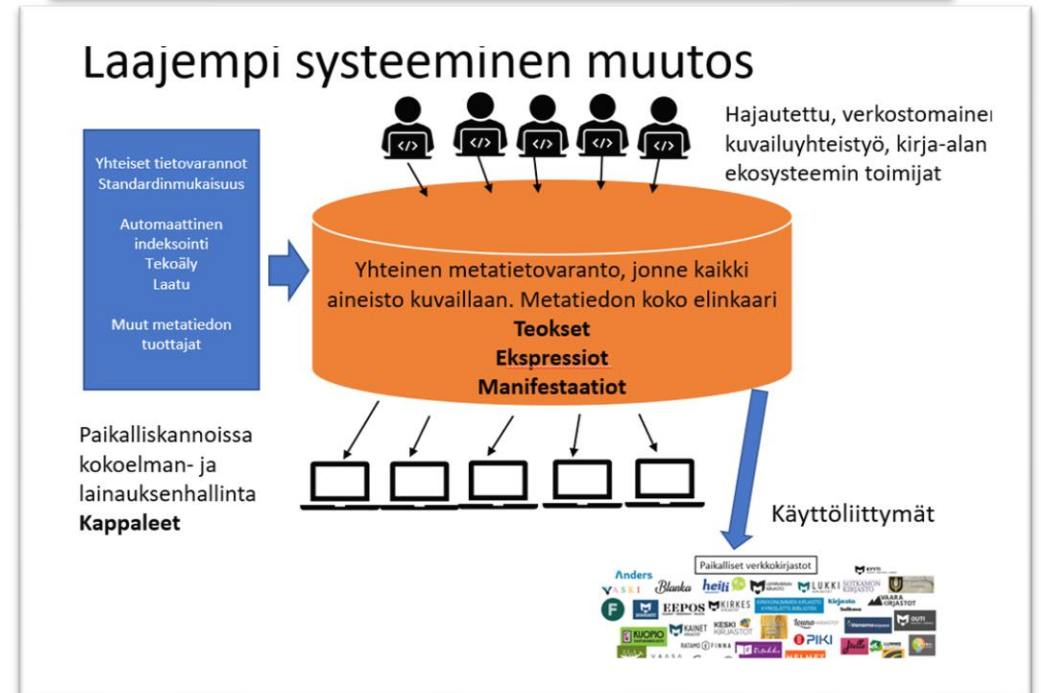
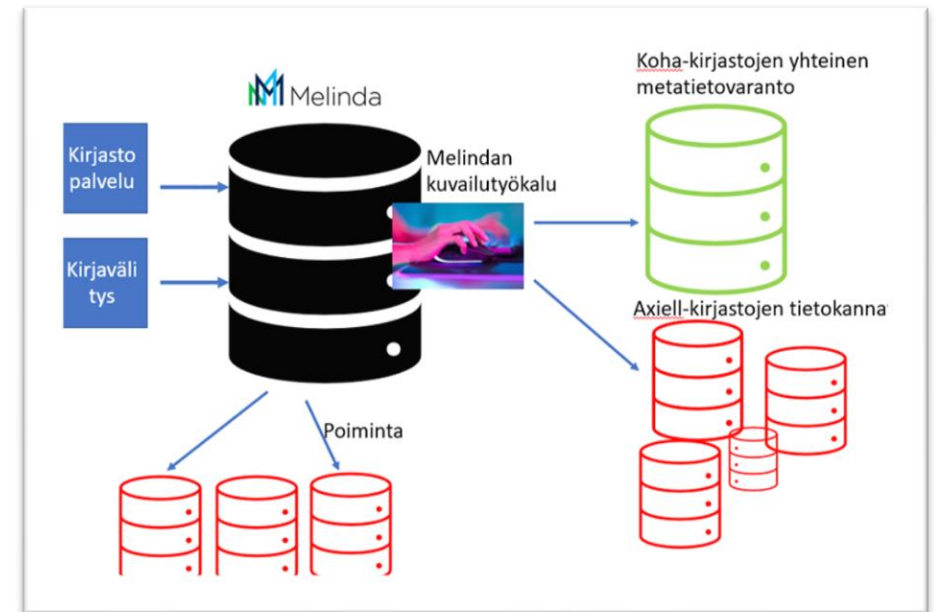
Noin vuodesta 2025 →

Siirtymät ja uusien toimintamallien käyttöönotto aiheuttavat aina lisätyötä

Suomessa voidaan ottaa oppia Ruotsin kokemuksista ja pyrkiä ohjaamaan muutosta niin, ettei siirtymäajasta tulisi pitkää

Tarvitaan myös tulevaisuusskenaario, joka rakentaa luottamusta siihen, että kohtuullisen ajan kuluessa linkitetyn kirjastodatan työtä vähentävät ominaisuudet toteutuvat

- Tällä hetkellä ei ole tiedossa, että kansallista kuvailun uutta kokonaisratkaisua olisi suunnitteilla/valmisteilla
- Linkitetty kirjastodata –projekti:
“Linkitetty data tukee suuntausta keskitettyihin kuvailuratkaisuihin / metatietovarantoihin ja hajautettuun tuotantoprosessiin”
Matias Frosterus ja Marja-Liisa Seppälä: Linkitetty kirjastodata / [Melinda huomenna –webinaari yleisille kirjastoille 23.3.2022](#)
- Melindan taustajärjestelmän vaihtoprojektin [tiedote 20.4.2023](#):
Myös jatkossa kirjastojen ja Melindan yhteistyö perustuu integraatioille
- Melindan uuden taustajärjestelmän hankinnassa haasteita, viivästykset mahdollisia

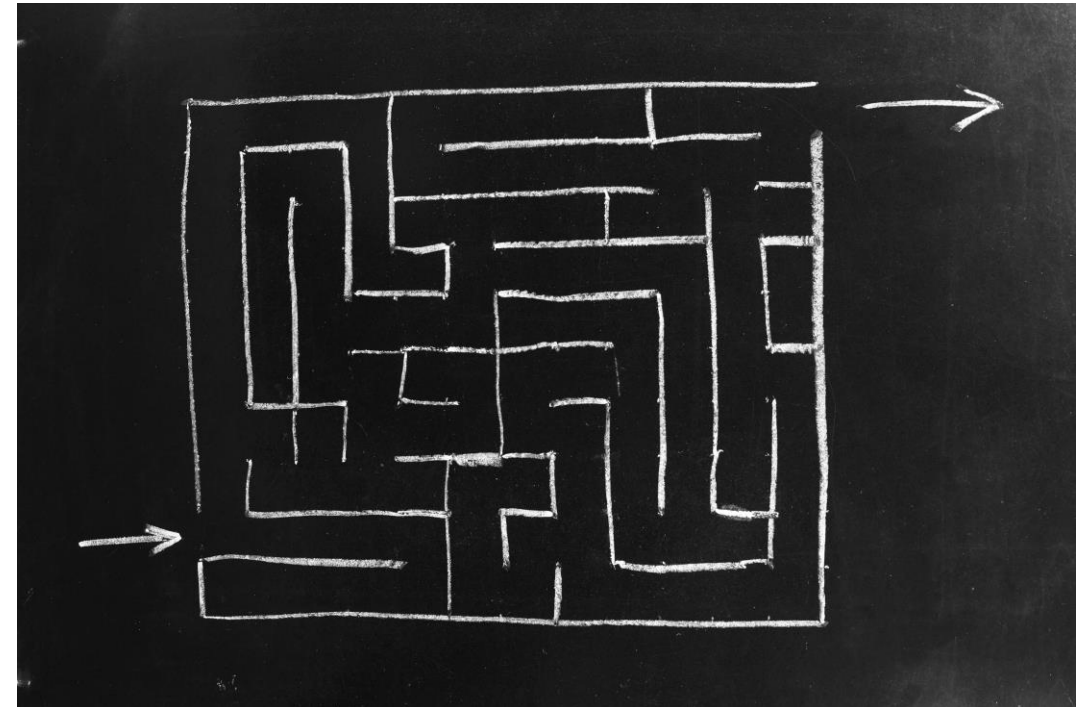
Jatkoprojektin tehtäviä

- Jatkoprojektissa keskitytään ennakoimaan muutoksen vaikutuksia ja sen vaatimia toimenpiteitä yleisissä kirjastoissa
 - Työnkulut, -organisointi, yhteistyön koordinointi – **kuvailun keskittäminen**
 - Metatietovirrat ja Melindan rooli: miten muutoksia voidaan ennakoida
 - Kirjastojärjestelmien rooli ja valmiudet muutoksessa, arviot järjestelmämuutosten aikataulusta
 - Sopimustilanteen selvittäminen, tarvittavien sopimusten listaaminen
 - E-aineistojen metatiedot
 - Metatiedon tekijänoikeudet
 - Viestintä muutosjohtamisen tueksi
 - Keskustelu kirjastojen kanssa jatkuu
 - Tiekartan suunnittelu

Jatkoprojekti käynnistyy 1.5.2023

- Rahoitus vuoden 2024 loppuun
- Tavoite: nykyinen ohjausryhmä jatkaa
 - Nina Hyvönen, Kansalliskirjasto
 - Rebekka Pilppula, Turun kaupunginkirjasto, puheenjohtaja
 - Jouni Pääkkölä, Oulun kaupunginkirjasto
 - Niina Salmenkangas, Tampereen kaupunginkirjasto
 - Matti Sarmela, VAKE
- Asiantuntijaryhmänä edelleen YKN:n nimittämä Metatietoryhmä
- Projektityöntekijänä jatkaa Kaisa Hypén, Turun kaupunginkirjasto

Kirjastojärjestelmien lähtökohdat ja valmiudet

AXIELL

- BIBFRAME-tuki ja linkitetyn datan arkkitehtuuri vain Quriaan
- Myös se ratkaisu on Qurian osalta mahdollinen, että sekä masterdatavaranto että kuvailutyökalu ovat ulkoisia järjestelmiä
- Tekevät ratkaisut uuden järjestelmän käyttöönotosta kirjasto/kimppakohtaisesti?
- Aikataulut: kirjastot sopivat Axiellin kanssa

HELMET

- Järjestelmäratkaisut valmistelussa

KOHA-SUOMI

- Koha-Suomen tiekarttaan kirjattu tavoite linkitettyyn dataan ja BIBFRAMEen siirtymisestä
- Yhteistyö Kansalliskirjaston kanssa, yhteensopivuus kansainvälisen version kanssa
- Tavoitteena
 - yhteinen Koha-Suomen kirjastojen metatietovaranto
 - Melindan kuvailutyökalu
 - kokoelman- ja lainauksenhallinta paikallisesti
 - paikalliset Finnat
- Aikataulu?

Yleisten kirjastojen kuvailuyhteistyön tiekartta

“Linkitetty data tukee suuntausta **keskitettyihin kuvailuratkaisuihin / metatietovarantoihin ja hajautettuun tuotantoprosessiin**”
(Matias Frosterus ja Marja-Liisa Seppälä: *Linkitetty kirjastodata Melinda huomenna –webinaari*)

Kiitos!

Loppuraportti löytyy [täältä](#).

Kysymyksiä, kommentteja?

kaisa.hypen@turku.fi